

7000 kg melk
 5,9 % vet
 4,1 % eiwit
 4,56 % lactose

Van der Vis kocht volledig nieuwe veestapel in Denemarken

Holsteins verruild voor Jerseys

Familie Van der Vis uit Aduard (GR) molk tot dit jaar een Holstein-veestapel. Nu gaan er 125 raszuivere Jerseys door de melkstal. Vader Kor en zoon Thijs verkochten hun Holsteins naar aanleiding van Thijs' afstudeerproject, waarin hij met een klasgenoot onderzocht hoe interessant Jerseys zijn na afschaffing van de melkquotering in 2015.

Onder de rook van de stad Groningen startte Kor van der Vis dertig jaar geleden met Holsteins. De Amerikaanse zwartbonten kregen pas relatief laat invloed op zijn bedrijf – sommige oudere koeien van de verkochte veestapel hadden nog een 25 procent FH-bloedvoering – omdat hij tot die tijd even verderop samen met zijn broer Siem boerde. Siem is ook sindsdien nooit van het Fries-Hollandse ras afgeweken en behoort tot de zogenoemde fundamenterfokkers. „Ik ben

geen fokker, maar een melker”, verklaart Kor zijn keuze voor het Holstein-ras destijds.

Afstudeerproject

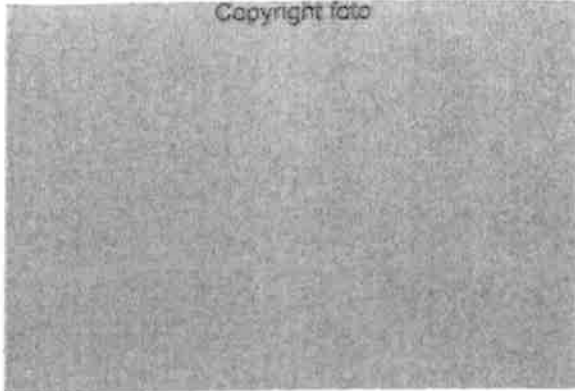
Wellicht verklaart het 'geen fokker zijn' ook de drastische keuze om de volledige Holstein-veestapel dit jaar te verkopen en Jerseys terug te kopen. Voor zijn hbo-opleiding Dier- en Veehouderij aan Van Hall Larenstein in Leeuwarden deed zoon Thijs zijn

afstudeerproject over de Jersey en specifiek de vraag of het ras interessant wordt na afschaffing van de melkquotering in 2015. Dit naar aanleiding van een onderzoeksvoorstel van Duijze Bakker Agrarisch Advies uit Kollum. „In Denemarken verdient je met een Jersey evenveel als met een Holstein”, stelt Thijs, wijzend op de relatief grote hoeveelheid kilo's vet en eiwit door de hoge gehalten. „Alleen mag je meer Jerseys houden.” Dat is in feite waar het om draait. Een Jersey heeft

De koeien worden gehuisvest in een 1+4+1-rijige ligboxenstal, met langs de achterwand tevens een rij ligboxen. De stal telt in totaal 230 boxen, met daarin paardenmest als vulling. Het linkerdeel van de stal is nog ingericht voor de laatste Holsteins. Het rechterdeel is al aangepast op de Jerseys, met smallere boxen en een keerbuis in plaats van een hoog voerhek. Geheel rechts het Jersey-jongvee.

De koeien worden gemolken in een 2 x 9-stands zij-aan-zij melkstal zonder tussenhekken en krijgen daar krachtvoer verstrekt.

Thijs en zijn vader Kor van der Vis moeten door het kleinere formaat van de Jerseys verder met hun armen reiken om de melkstellen onder te hangen.

0,7 keer de voerbehoefte voor onderhoud en groei van een gemiddelde Holstein-koe en is dus efficiënter. Zeker als de geringere hoeveelheid melk van een Jersey-koe door de hogere gehalten bijna evenveel oplevert als de hoeveelheid melk van een Holstein-koe. Struikelblok was altijd de melkquotering, eigenlijk een vetquotering, maar als die straks wegvalt, zou het volgens Van der Vis wel eens crescendo met het ras kunnen gaan.

Zuivere Jerseys

Vanwege de voerefficiëntie heeft de Jersey een speciale positie binnen de bedrijfsspecifieke excretie gekregen. „Daardoor kun je meer koeien op dezelfde hoeveelheid grond houden”, aldus Thijs, „en dus meer droge stof (melkvet en -eiwit, red.) per hectare produceren.” Van der Vis kan, afhankelijk van de hoeveelheid jongvee en de fosfaatinput, met Jerseys ongeveer 0,9 koe per hectare meer houden, wat op 80 hectare 70 koeien betekent. „De opbrengst per hectare is hoger, terwijl de vaste kosten als de bewerkingskosten en de rente gelijk blijven.” Waar Thijs, door zijn bevindingen op school, thuis langzaam naar een Jersey-veestapel wilde toewerken, was zijn vader rigoureu. „Omdat je voor de mestwet zuivere Jerseys nodig hebt (de bedrijfsspecifieke excretie schrijft minimaal 87,5 procent Jersey-bloed voor, red.), was inkruisen geen optie”, stelt Kor. „Met Jerseys ben je minder afhankelijk van de grond-, mest- en voermarkt.”

Niet kruisen

Overigens is er in de BEX ook een categorie Jersey-kruislingen (50 tot 87,5 procent Jersey-bloed), die volgens de Handreiking 85 procent van de drogestofopname van de overige rassen realiseert (zuivere Jerseys 70 procent). Toch is inkruisen met Jersey nooit een optie geweest. „De uniformiteit valt tegen bij inkruisen”, verklaart Kor. „We hebben de Noorse Roodbonte stier Braut gebruikt, maar die gaf bij ons vaak propergerige nakomelingen, vermoedelijk omdat het FH-ras er nog zo kort voor zat. Overigens hadden we met Kian hetzelfde probleem.” Van der Vis gebruikte stevast weinig verschillende stieren – waaronder de

nodige proefstieren – om ze vervolgens voor de vuist weg in te zetten. Waar de veehouder enerzijds over ‘propjes’ spreekt, stelt hij anderzijds dat zijn Holsteins te groot werden. Met de nodige problemen tot gevolg. Van der Vis wijst op het feit dat Jerseys lichter zijn en minder klauwproblemen hebben. Ook zijn de koetjes wendbaarder en kunnen ze zich beter redden in de stal. „De Jersey heeft 25 procent minder behoefte aan arbeid, stalruimte en voer”, stelt Thijs. „Er is dus perspectief richting economisch voordeel, het is een arbeidstechnisch makkelijkere koe en productietechnisch gaat het vooral om melk en niet om vlees. Maar de kalverprijzen dalen toch”, redeneert zijn vader.

Economisch denken

Vader en zoon zien de introductie van het Jersey-ras op hun bedrijf als een nieuwe uitdaging. Dat ze het ondanks een prima rollend jaargemiddelde van 9.100 kilo melk over hun hart konden verkrijgen om hun volledige Holstein-veestapel van de hand te doen, verklaren ze als volgt. „Je moet economisch denken. Je kunt het beste goed vee verkopen en oudere koeien dus als ze nog geld waard zijn en niet pas als ze zijn afgewaardeerd. En je kunt wel een favoriete koe houden, maar als ze uierontsteking krijgt, is ze ook weg of niet meer favoriet”, redeneert Thijs.

Van de 128 melkkoeien is de helft naar Polen gegaan en een deel is aan Nederlandse veehouders verkocht. Er zijn vaarzen voor export gegaan en een klein aantal zwartbonten loopt nog bij Van der Vis, maar die gaan ook weg. Slechts 17 koeien blijven ‘behouden’. Dat wil zeggen dat de beste koeien naar een zwager van Kor zijn gegaan. „Daarbij zijn veel dochters van Bingo, Discovery en Hole in One”, weet Thijs.

Denemarken

Van der Vis kocht begin dit jaar Jerseys in Denemarken. „In Nederland is er niet veel jongvee beschikbaar, althans geen grote koppels”, verklaart Thijs. „Bovendien staat de Deense Jersey goed aangeschreven, er is daar voldoende aanbod en de gezondheidsstatus

van het land is hoog.” Kor en Thijs gingen zelf naar Denemarken en zochten er 45 melkgevende dieren, 60 drachtige vaarzen en 60 nog niet geïnsemineerde pinken uit. Slechts een klein deel van de in Denemarken gekochte dieren was drachtig van gesekst sperma. „Die dieren waren schaarser en er was dus minder keuze. We hebben daarom vooral voor kwaliteit gekozen en namen een generatie met de nodige stierkalveren dan maar voor lief.” Overigens was het niet zo dat de Jerseys konden worden gekocht van het geld dat de Holsteins opbrachten. „Het was wel een investering”, stelt Thijs. „Een kalvfaars kostte aanvankelijk 1.250 euro, maar we eindigden met 1.450 euro.” Van der Vis noemt de Europese vraag naar het ras aan het adres van handelaar Niels Jørgensen als oorzaak van de hoge prijzen. „Wie we ook benaderden, we kwamen stevast bij hem uit. Tegelijkertijd was het wel zo dat we alle dieren die we wilden hebben, ook daadwerkelijk konden krijgen. Ook dieren die aanvankelijk niet voor de verkoop waren aangemerkt.”

Sturing missen

Van der Vis kocht de dieren bewust in januari, zodat ze voor het volgende jaar nog quotum konden verleasen, mocht het allemaal tegenvallen. Maar dat blijkt niet aan de orde. Naast de eigen Jerseys lopen er op het bedrijf ook Jerseys van een veehouder ►

Het hoge voerhek bleek minder geschikt voor de kleine Jerseys en werd vervangen door een keerbuis.

Copyright foto

Copyright foto

Het opjagen van de koppel kost de nodige moeite, wellicht is het gebrek aan oudere koeien die de leiding nemen, hier mede debet aan. De Jersey-veestapel bestaat vrijwel volledig uit vaarzen.

Het nieuwsgierige en attente karakter van het ras valt meteen op bij wie zich in de wei begeeft.

uit de buurt. „Zij wilden dit jaar Jerseys gaan melken en hadden lage quotumprijzen verwacht. Maar dat viel tegen en daarom melken wij hun Jerseys. Die dieren gaan in het voorjaar van 2015 terug en dan kalft onze eigen jongste lichte uit Denemarken voor het eerst”, aldus Kor.

In lijn met het verkoopbeleid van de Holsteins kocht Van der Vis alleen vaarzen en pinken aan. „Er loopt maar een enkele oudere koe tussen. Natuurlijk hebben we oudere koeien gezien die er goed uitzagen, maar dan nog kan het niet uit, want zo’n koe kan niet lang meer mee”, redeneert Thijs. Het ‘gebrek’ aan oudere koeien is op het bedrijf goed te merken. „Bij het afkalven zijn de dieren duidelijk van streek, soms zijn ze alleen maar aan het schreeuwen. En een koppel Jerseys opdrijven is ook niet eenvoudig. Ook daar missen ze sturing, al weten we niet of ze als kalf dan wel pink eerder zijn geweid.”

Kalversterfte

De meeste van de drachtig aangekochte dieren hebben inmiddels gekalfd. De vaarzen kalven vanzelf, maar de kalveren zijn kwetsbaar. „Veel kalveren zijn doodgegaan door een coli-besmetting. Eerst gingen ze vrij snel na de geboorte dood, inmiddels worden ze wat ouder”, stellen vader en zoon hoopvol

vast. Ze vinden het spijtig dat veel kalveren sneuvelen, maar kunnen er ook niet wakker van liggen, zeker zolang het stierkalveren betreft. Er is weliswaar een afnemer van de stierkalveren, maar het kost geld om ze af te voeren.

Op het bedrijf waren er gedurende de eerste drie maanden maar liefst honderd kalvingen, wat de infectie- en werkdruk niet ten goede komt. Van der Vis heeft al besloten dat de kalverdrinkautomaat er weer uit gaat. „Een groot hok met zo’n automaat is moeilijk te managen. Er is te weinig controle en daarom willen we over op kleinere hokken met speenemmers. Bovendien is de ziektedruk daar lager.” Van der Vis heeft goede hoop dat het met de kalveropfok binnen afzienbare tijd beter gaat. „Ons is gezegd dat het een jaar duurt voordat een veestapel op je bedrijf is toegespitst, soms gaat er zelfs wel een generatie overheen. Een belangrijk verschil is bijvoorbeeld dat de Jerseys in Denemarken een maïsraantsen kregen en hier een grasraantsen.”

Canadese Jerseys

Waar de kalveren kwetsbaar zijn, zijn Jersey-koeien juist weerbaar. Ze hebben minder last van ongunstige weeromstandigheden als regen en warmte. „Je kunt ze harder voeren,

ze gaan minder snel over de kop, maar als ze gaan, kost het meer tijd ze er weer bovenop te krijgen. Ze hebben minder bij te zetten”, stelt Thijs. Hij noemt het voorbeeld van een vaars die het door een ontsteking in het geboortekanaal niet heeft gered. „Ze houden de kop lang overeind, maar vervolgens gaat het ineens mis. Problemen moet je dan ook direct aanpakken; wat dat betreft hebben we al leergeld betaald.”

Een hogere gevoeligheid voor mastitis heeft het ras volgens Van der Vis niet, al melken ze vrijwel alleen maar vaarzen. Het celgetal ligt beneden de 100. Overigens wordt er niet gedipt. „Een droge ligbox is belangrijker”, meent Kor. Mastitis is mogelijk een probleem dat vooral bij het ouder worden op de loer ligt, als de uiers dieper worden tussen de toch al korte benen. Het heeft Thijs’ aandacht. Ondanks dat 80 procent van inmiddels gekalfde Jerseys volgens hem over prima uiers beschikt, heeft hij Canadese Jersey-stieren geselecteerd. „Canadese Jerseys hebben de beste uiers.”

Een nadeel van Canadees sperma is dat het minder gesekst beschikbaar is. Maar dat probleem is er ook bij Deense stieren. „Het is moeilijk om aan een brede keus van Deens sperma te komen, zeker als het gaat om gesekst sperma. Gesekst sperma is klaarblijkelijk niet geschikt voor export”.

Copyright foto

Bedrijfsgegevens

Kor van der Vis (56, rechts) houdt met zijn vrouw Els (55) en zoon Thijs (22, links) in Advard (GR) 150 melk- en kalfkoeien van het Jersey-ras. Begin dit jaar kocht de familie de dieren, hoofdzakelijk vaarzen en pinken, op bedrijven in Denemarken. De eigen Holstein-veestapel is inmiddels voor het grootste deel verkocht en binnen afzienbare tijd zullen ook de laatste zwartbonten het bedrijf verlaten. De veestapel bestaat voor de overgrote meer-

derheid uit vaarzen, die voor een rollend jaargetal gemiddeld zorgen van 5.750 kilo melk met 5,31 procent vet en 3,98 procent eiwit. Het quotum bedraagt 1.020.000 kilo melk. Van der Vis gebruikt en heeft dochters van Deense stieren als DJ Holmer, DJ Broiler, VJ Tester, VJ Husky, VJ Lure en DJ Zuma en gebruikt ook Canadese stieren als Arrow, Dice en On Time. De koeien lopen overdag in de wei en krijgen ’s nachts een gemengd rantsoen van graskuil.

Copyright foto

Van der Vis is niet tevreden over de groepshokken met een kalverdrinkautomaat. „Zo'n hok is moeilijk te managen. Er is te weinig controle en daarom willen we over op kleinere hokken met speennemers. Bovendien is de ziektedruk daar lager.“

Jersey-kalfjes zijn erg klein en kwetsbaar, een probleemloze opfok blijkt niet eenvoudig.

concludeert Thijs. Toch zit er vooral gesekst sperma in het vat, waarmee de koeien tegenwoordig op basis van aAa-codes worden geïnsemineerd. Naast gesekst sperma worden, behalve op pinken, ook Belgische Blauwe-stieren gebruikt.

Grote impact

Jerseys zijn heel andere koeien als Holsteins. Naast dat ze een stuk kleiner en lichter zijn, zijn ze zeer nieuwsgierig en attent. In de wei komen ze allemaal om je heen staan, om je net niet omver te lopen en als ze even later uitgekeken zijn, weer van je weg te lopen. Hoewel ze allemaal bruin zijn, zijn er toch veel kleurschakeringen, variërend van grijs/lichtbruin tot bont en bijna zwart. „En ze verkleuren ook nog“, weet Thijs. „Het is zaak dat je direct na de geboorte de oormerken erin knipt, anders ken je ze niet meer terug“, heeft Kor ervaren.

Voor al het kleinere formaat van de koeien heeft nogal een impact op de bedrijfsvoering. „We hebben een 2 x 9-stands zij-aan-zij melkstal zonder tussenhekken, waarbij we bij het melken nu verder moeten reiken met onze armen. Onlangs hebben we er kleinere driehoekstapelvoeringen in aan laten brengen, waarbij de diameter van 22 naar 20 millimeter is teruggebracht“, vertelt

Thijs. „Ze trappen de melkstellen nu duidelijk minder af.“

„We zitten midden in een omschakelingsperiode. De melkstal moet worden verkleind en de boxen zijn al 10 procent smaller gemaakt. Verder hebben we het hoge voerhek vervangen door een keerbuis. Ondanks dat de koeien uit de melkstal niet automatisch gesepareerd kunnen worden, denken we dat het zo prima kan. Ze zijn vrij mak“, aldus Kor.

Harder voeren

Tweemaal daags gaat er nog een klein koppeltje Holsteins door de melkstal. Ook lopen er nog Holstein-kalveren in de jongveestal, die zal worden verlengd. „Al met al verwachten we over vijf jaar alles klaar te hebben“, denkt Thijs. „Tot dit moment hadden we eigenlijk twee bedrijven in één stal“, stelt Kor. „Omdat de Holsteins er nog zijn, hebben we veel verschillende groepen, die we ook apart voeren.“ Kor legt uit dat een Jersey een intensievere rantsoen moet hebben, omdat ze minder voer kan opnemen. „De melkgevende Jerseys krijgen een basisrantsoen van 1.040 VEM.“

Het gemengde rantsoen bestaat uit graskuil, maïsmeel, soja, maïsgluten en rubisco-pallets en daarnaast krijgen de koeien krachtvoer in

de melkstal en via krachtvoerautomaten. Het rantsoen blijkt goed voor een gemiddelde vaarzenproductie van ruim 20 liter per dag. Van der Vis voert de droogstaande Jerseys ook harder dan de droogstaande Holsteins. Het rantsoen bestaat uit hooi, stro, graskuil, maïsgluten en eventueel B-brok. „Je moet ze vol en aan de gang houden. Goed voeren is bij Jerseys nog belangrijker“, meent Thijs.

Weidegang

Van der Vis hield zijn koeien vorig jaar volledig binnen, maar besloot de Jerseys dit jaar wel overdag te weiden. „Ik ben in principe een voorstander van weiden, maar vorig jaar was het een nat jaar“, verklaart Kor. „En het jaar ervoor waarde er een griepvirus rond, dat de nodige schade aanrichtte op bedrijven die weiden“, vult Thijs aan. „Weiden is ingewikkelder. We hebben grote percelen die we moeten afrasteren en we moeten voor groeitrappen zorgen“, gaat Kor verder.

„Maar de Jersey is een agressieve grazer en je bespaart met **weidegang** op krachtvoer. Bovendien beurt je een cent per liter melk extra. En de Jerseys vertrappen minder, al heeft de koppel wel meer poten“, stelt Kor. „Het plaatje scoort ook zeker bij de mensen die langs fietsen“, voegt zijn vrouw Els toe. ■

Copyright foto

maïsmeel, soja, maïsgluten en rubisco-pallets aangeboden. Daarnaast krijgen de koeien krachtvoer in de melkstal en via krachtvoerautomaten.

Van der Vis beschikt over een grondareaal van 80 hectare, waarvan 69 hectare eigendom en de rest pacht. Er wordt alleen graas op verbouwd, omdat de maïssteer er niet goed uit. De huiskavel bedraagt 80 hectare en alle landwerk wordt in eigen beheer gedaan.

